

Sygn. akt I PK 214/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z powództwa M. L.

przeciwko Zespołowi Szkół w A.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 lutego 2007 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 25 kwietnia 2006 r., sygn. akt (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2005 r. Sąd Rejonowy – Sąd Pracy ustalił, iż powódka M. L. nabyła mianowanie z mocy prawa z dniem 31 sierpnia 1991 r. oraz że pozostaje w stosunku pracy z pozwanym Zespołem Szkół w A. na podstawie mianowania, w pełnym wymiarze czasu pracy zgodnie z posiadanymi przez powódkę kwalifikacjami od dnia 1 września 2002 r. Sąd ustalił, iż w latach 1987 - 1988 powódka była zatrudniona w charakterze wychowawcy w Bursie Szkolnej w B. Od 1.09.1988 r. do 28.02.1995 r. pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela w Szkole Podstawowej w P. W okresie tego zatrudnienia powódka korzystała z urlopu wychowawczego od 14.01.1990 r. do 9.06.1992 r. i od 30.09.1992 r. do 31.08.1993 r. Stosunek pracy został rozwiązany w związku z likwidacją zakładu pracy. Następnie od 1.09.1995 r. do 31.08.1996 r. powódka pracowała na stanowisku nauczyciela w Szkole Podstawowej w C. i od 1.09.1998 r. do 31.08.2000 r. w Szkole Podstawowej w P. W tym czasie z dniem 29.07.2000 r. uzyskała stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego. Od dnia 1.09.2000 r. powódka została zatrudniona w pozwanym Zespole Szkół w A., najpierw na czas określony do 31.08.2001 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela języka białoruskiego oraz na podstawie kolejnych umów o pracę na czas określony: od 1.09.2001 r. do 31.08.2002 r. i od 1.09.2002 r. do 31.08.2005 r. Od dnia 1.09.2003 r. dokonano zmiany warunków umowy o pracę łączącej strony w zakresie rodzaju wykonywanej pracy - powierzono powódce wykonywanie obowiązków wychowawcy świetlicy szkolnej. W okresie zatrudnienia w pozwanym zakładzie powódka odbyła staż awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i w dniu 22.08.2005 r. uzyskała stopień nauczyciela mianowanego. Zdaniem Sądu pierwszej instancji powódka wykazała interes prawny w rozumieniu art.189 k.p.c., domagając się ustalenia sposobu nawiązania stosunku pracy z pozwanym Zespołem Szkół w A. W świetle przepisów Karty Nauczyciela w wersji obowiązującej na dzień nawiązania przez powódkę umowy o pracę w Szkole Podstawowej w P. (1.09.1988 r.) po spełnieniu przez nauczyciela wszystkich warunków do mianowania przewidzianych w art. 10 poza posiadaniem oceny pracy,

a obowiązku oceny nie dopełniono w okresie 3 lat od zatrudnienia, uzyskiwał on mianowanie z mocy prawa. Uzyskanie przez nauczyciela mianowania z mocy prawa oznaczało, że stosunek pracy przekształcał się w stosunek pracy z mianowaniem. Z materiału dowodowego w sprawie wynikało, że powódka przez okres pracy w Szkole Podstawowej w P. nie została oceniona. Na dzień 31.08.1991 r., tj. ostatni dzień trzyletniego okresu zatrudnienia, M. L. spełniała przesłanki wynikające z art. 10 pkt 1 - 6 KN, w tym również warunek trzyletniego okresu zatrudnienia.

W ocenie Sądu korzystanie przez powódkę z urlopu wychowawczego w okresie od 14.01.1990 r. do 9.06.1992 r. nie było przerwą w pracy w rozumieniu art. 10 ust.2 pkt 7 KN w pierwotnym brzmieniu, a zgodnie z obowiązującymi w tej dacie przepisami wykonawczymi okres urlopu wychowawczego wliczany był do okresu zatrudnienia w danym zakładzie pracy. Pozwany posiadał bierną legitymację w niniejszym procesie mimo, iż nie był on zakładem pracy, w którym powódka uzyskała mianowanie z mocy prawa, bowiem skutek prawny polegający na uzyskaniu mianowania z mocy prawa z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 10 już nastąpił, a ustalenie tego faktu ma jedynie charakter deklaratoryjny. Sam upływ terminu 3 lat rodził skutek materialno - prawny, a interes prawny powódki w ustaleniu mianowania dotyczy bezpośrednio stosunku pracy łączącego ją z pozwanym. Zgodnie z art.7 przepisów przejściowych zawartych w ustawie z dnia 18.02.2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw stwierdza, że nauczyciele-¹ zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania z tym dniem uzyskują z mocy prawa stopień nauczyciela mianowanego i stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie mianowania w rozumieniu ustawy. Zdaniem Sądu ustalenie, że powódka nabyła mianowanie z mocy prawa z dniem 31.08.1991 r., daje podstawę do przyjęcia, że na dzień 1.09.2002 r. powódka była zatrudniona na podstawie mianowania, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami w pełnym wymiarze zajęć na czas nie określony na stanowisku nauczyciela języka białoruskiego.

W apelacji pozwana szkoła zarzuciła, że sprzecznie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych okres tego urlopu został powódce wliczony do wymaganego

okresu pracy nauczycielskiej.

Wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2006 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 22 grudnia 2005 r. i powództwo oddalił. W ocenie tego Sądu ustalenie przez Sąd Rejonowy, że powódka posiadała nieprzerwany okres zatrudnienia uprawniający do mianowania, było nieprawidłowe. Niezasadnie bowiem do tego okresu Sąd zaliczył okres urlopu wychowawczego, w sytuacji, gdy obowiązujące w tym przedmiocie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17.07.1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (art.17 ust.2 pkt 3) wyraźnie taką możliwość wyłączały. W konsekwencji nieprawidłowe było również ustalenie zawarte w pkt I wyroku odnośnie spełnienia przez powódkę przesłanek zawartych w art. 10 ust.2 pkt 7 ustawy z dnia 26.01.1982 r. Karta Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w dacie tego ustalenia. Należy ponadto zaznaczyć, że uszło uwadze Sądu, iż instytucja mianowania z mocy prawa została zniesiona nowelą do Karty Nauczyciela z dnia 14.06.1996 r. Zgodnie z art.5 noweli nauczyciele zatrudnieni w dniu jej wejścia w życie na podstawie mianowania w jej rozumieniu. Do nauczycieli, którzy do dnia wejścia w życie noweli nie zostali mianowani, a mieli okres zatrudnienia co najmniej dwóch lat, stosowało się dotychczasowe przepisy dotyczące oceniania pracy nauczyciela przez mianowanie, z wyłączeniem zasady uzyskiwania mianowania z mocy prawa. Ustawa z dnia 14.06.1996 r. nadała nowe brzmienie art. 10 ust.2 pkt 7 KN, który przewidywał nawiązanie z nauczycielem stosunku pracy w drodze mianowania, jeżeli bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie, zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, pracę pedagogiczną w szkole w pełnym wymiarze zajęć co najmniej przez 3 lata i w tym okresie uzyskał dwie oceny co najmniej wyróżniające, na zasadach i w trybie określonym w art. 6a, lub bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie, zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, pracę pedagogiczną w szkole w pełnym wymiarze zajęć przez 4 lata i na koniec czwartego roku pracy uzyskał co najmniej ocenę dobrą albo bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie jako nauczyciel akademicki pracę dydaktyczną w szkole wyższej co najmniej przez 3 lata i uzyskał ocenę pozytywną w tym zakresie.

Nowe brzmienie art.10 nadała nowela KN z dnia 18.02.2000 r., która powiązała

rodzaj nawiązywania z nauczycielem stosunku pracy z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego. Z dniem 29.07.2000 r. M. L. uzyskała stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego, a 22.08.2005 r. stopień nauczyciela mianowanego. Powódka w dacie nawiązania stosunku pracy z pozwanym Zespołem Szkół w A. (1.09.2002 r.) nie spełniała zatem, zdaniem Sądu Okręgowego, warunków do zatrudnienia na podstawie mianowania. Jako nauczyciel kontraktowy mogła być zatrudniona na podstawie umowy o pracę zgodnie z art. 10 ust.4 KN, z zastrzeżeniem ust. 7, a zatem także na podstawie umowy na czas określony.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył pełnomocnik powódki. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, art. 10 ust 2 pkt 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w okresie od dnia 25 października 1991 r. do dnia do dnia 7 sierpnia 1996 r., „poprzez jego niezastosowanie skutkujące przyjęciem, że skorzystanie przez M. L. z urlopu macierzyńskiego powodowało przerwanie przez nią ciągłości zatrudnienia i tym samym uchybiało wymogowi 3 lat nieprzerwanej pracy niezbędnej do nabycia przez nią mianowania z mocy prawa, podczas gdy w myśl powołanego powyżej przepisu, skorzystanie przez nauczyciela z innego urlopu niż zdrowotny - jeżeli jego łączna długość nie przekracza 3 miesięcy - wlicza się do okresu nieprzerwanej pracy, zaś gdy dojdzie do przekroczenia wskazanego powyżej czasu urlopu, okres trzyletniej pracy przedłuża się o okres przerwy przekraczającej trzy miesiące, co w efekcie skutkowało, że powódka M. L. nabyła mianowanie z mocy prawa z dniem 26 września 1994 r., a w związku z tym zawarta przez nią z pozwanym w dniu 1 września 2002 r. umowa, była umową na podstawie mianowania”. Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i ustalenie, że powódka M. L. nabyła mianowanie z mocy prawa z dniem 26 września 1994 r., oraz ustalenie, że powódka M. L. pozostaje w stosunku pracy z pozwanym Zespołem Szkół w A. na podstawie mianowania, w pełnym wymiarze czasu pracy zgodnie z posiadanymi przez powódkę kwalifikacjami – od 1 września 2002 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (w skr.: KN) była

wielokrotnie nowelizowana, co spowodowało znaczne trudności w jej stosowaniu i w konsekwencji stało się źródłem wielu sporów. Zmiany te obejmowały również zasady zatrudniania nauczycieli. W pierwotnym brzmieniu ustawa przewidywała mianowanie nauczycieli z mocy prawa jako podstawę zawiązania stosunku pracy. Zgodnie z art. 10 nauczyciel, który spełnił warunki przewidziane w ustępie 2 pkt 1-6 (m. in. dotyczące obywatelstwa, zdolności do czynności prawnych, kwalifikacji), jeżeli bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata, w pełnym wymiarze zajęć, pracę pedagogiczną, która została pozytywnie oceniona i jeżeli w okresie 3 lat od dnia zatrudnienia nie dopełniono obowiązku oceny pracy nauczyciela, a spełnia on pozostałe warunki wymagane do mianowania, uzyskuje mianowanie z mocy prawa. Na gruncie tego przepisu przerwy w wykonywaniu pracy spowodowane urlopem wychowawczym nie podlegały wliczeniu do okresu nieprzerwanej pracy pedagogicznej. Jednak już w nowym brzmieniu tego przepisu, nadanym mu art. 97 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, do okresu nieprzerwanej pracy wliczało się przerwy z powodu choroby lub urlopów innych niż wypoczynkowe, trwające łącznie nie dłużej niż trzy miesiące. W przypadku przerwy trwającej dłużej niż trzy miesiące, okres trzyletniej pracy przedłuża się o czas przerwy przekraczającej trzy miesiące (art. 10 ust. 2 pkt 7). Sąd Okręgowy przeoczył wymienioną zmianę Karty Nauczyciela, skoncentrował się na brzmieniu przepisu art. 10 Karty w brzmieniu, jakie przepis ten uzyskał w wyniku kolejnej zmiany, dokonanej ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r. (Dz. U. Nr 87, poz. 396). Ustawa nie przewidywała już mianowania z mocy prawa.

Konsekwencje konstrukcji mianowania z mocy prawa wyjaśniał Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1993 r. (I PZP 14/93, OSNC 1993, nr 11, poz. 89): 1. uzyskanie przez nauczyciela mianowania z mocy prawa oznacza, że jego stosunek pracy – po spełnieniu warunków przewidzianych w art. 10 ust. 2 pkt 7 Karty Nauczyciela - przekształca się w stosunek pracy z mianowania; szkoła ma obowiązek wydania nauczycielowi pisemnego potwierdzenia, że uzyskał on mianowanie z mocy prawa; 2. stosunki pracy nauczyciela nawiązane z innymi szkołami niż szkoła, w której uzyskał on

mianowanie z mocy prawa, podlegają tym samym przepisom, które mają zastosowanie do nauczycieli mianowanych w drodze aktu mianowania i następnie podejmujących pracę w innej szkole lub szkołach;³ zawarcie w nowej szkole z nauczycielem umowy o pracę, bez względu na jej rodzaj, mimo że w poprzedniej szkole uzyskał on mianowanie z mocy prawa, oznacza nawiązanie z nim stosunku pracy z mianowania, chyba że zachodzą okoliczności, w których przewidziane jest zawieranie z nauczycielem umowy o pracę.

W przytoczonym stanie prawnym zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 10 ust. 2 pkt 7 Karty Nauczyciela w brzmieniu nadanym powołaną ustawą o systemie oświaty z 7 września 1991 r. jest usprawiedliwiony. Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy będzie miał również na uwadze, że powołany przepis wymaga nieprzerwanej pracy pedagogicznej. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 maja 2000 r., że warunek uzyskania przez nauczyciela mianowania z mocy prawa w postaci nieprzerwanej pracy w szkole, liczonej od dnia zatrudnienia, oznaczał pracę w jednej szkole(I PKN 622/99, OSNP 2001, nr 20, poz. 613).

Z przytoczonych motywów, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.